

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Ilarion V. FeleaABONAMENTE:
Pentru 1 an 300 Lei; 6 luni 150 Lei**SFÂNȚA EPISCOPIE ORTODOXĂ ROMÂNĂ A ARADULUI**

Nr. 1870/1941.

ANDREIDIN MILA LUI DUMNEZEU DREPTCREDINCIOSUL EPISCOPI AL ARADULUI,
IENOPOLEI ȘI HĂLMAGIULUI.*Iubitului cler și popor din această de Dumnezeu păzită Eparhie, har și milă dela
Dumnezeu-Tatăl și dela Domnul nostru Iisus Hristos.**„Hristos a murit pentru toți, ca acei ce viază
să nu mai vieze loruși, ci Aceluia care pentru ei
a murit și a înviat” (II. Cor. 5 v. 15).**Hristos a înviat!
Iubiții mei fii sufletești!*

Mintea omenească abia poate să priceapă pentru ce Dumnezeu-Tatăl a suspus pe Fiul Său cel iubit la atâta suferință din partea celor răi și necredincioși, mai înainte de a-L învia din morți. Pentru ce a trebuit „Mielul lui Dumnezeu” (Ioan 1 v. 29) cel nevinovat să rabde atâta umilință, prin: batjocură, hulă, bătaie, scuipări și cununa de spini; și pentru ce a mai pus Dumnezeu și Crucea Răstignirii pe umerii Lui? Noi abia putem înțelege ce legătură este între suferință și Inviere, între întristarea din săptămâna Patimilor și bucuria zilei de astăzi. În fața suferinței, firea omenească e totdeauna gata să strige: „*Trecă pâharul acesta dela mine!*” însă Fiul lui Dumnezeu ne învață să adăugăm îndată: „*dar nu precum voesc eu, ci precum voești Tu, Părinte!*” „*Voia Ta să fie întru toate*”. În jertfa Mântuitorului trebuie să vedem prețul de răscumpărare pentru păcatele noastre. „*El s'a rănit pentru păcatele noastre, și a pățimit pentru fărădelegile noastre, și cu rana Lui noi toți ne-am vindecat*” (Isaia 53. v. 5). Crucea Lui ne învață că nu este Inviere fără de moarte, și nu este biruință fără de luptă și suferință.

Prin răstignirea Sa pe Cruce, Mântuitorul nostru a întărit și cu fapta cecece a propovăduit cu cuvântul. Dacă El numai ne-ar fi vorbit despre *smerenie* și pe El nu L-am fi văzut purtând cununa de spini, noi n'am cunoaște prețul acestei virtuți; dacă El ne-ar fi îndemnat numai cu cuvântul la *răbdare* și *iertare*, iar pe El nu L-am fi văzut răbdând toate și iertând de pe cruce și pe cei ce L-au răstignit, atunci noi ne-am putea pierde cumpătul în fața încercărilor ce vin peste noi; dacă El ne-ar fi spus numai cu vorba că ne va *iubi* până în sfârșit și nu L-am fi văzut dându-și viața pentru răscumpărarea noastră, atunci noi n'am fi putut cunoaște dragostea lui Dumnezeu față de noi; și dacă numai ne-ar fi făgăduit *cerul*, iar El nu s'ar fi înălțat acolo ca să ne pregătească și nouă loc, atunci noi ne-am putea simți singuri și părăsiți aici în lume. Acum însă, având în fața noastră pilda Mântuitorului celui Răstignit, ne încredințăm că nu este altă cale spre Inviere, decât aceea pe care a mers El. Privind apoi cu ochii credinței spre Cel Inviat vom cunoaște că între suferință și Inviere, Dumnezeu a pus la mijloc Crucea Răstignirii, adică purtarea su-

ferinței fără de cărtire, fiindcă numai cel ce rabdă până la sfârșit acela se va mântui (Mat. 24. v. 13). Crucea a fost preînchipuită în Vechiul Testament prin acel lemn pe care Moise l-a aruncat în apă și a îndulcit cu el apa cea amară (Eșire 15. v. 25). Din suferință răsare bucuria Invierii, pentru că crucea îndulcește lacrimile amare ale suferinței. Când suntem în focul suferinței nouă ni-se pare adesea că mergem spre pierzare, însă în același timp Dumnezeu pregătește din lacrimile noastre bucuria Invierii. „*Intristarea cea după Dumnezeu — zice Sf. Ap. Pavel — lucrează pocăință, spre mântuire, fără pagubă; pe când întristarea lumii lucrează moarte*” (II. Cor. 7. v. 10). Dumnezeu a pus suferința înaintea Invierii, fiindcă numai Invierea pune capăt suferinței, așa precum soarele usucă roua dimineții. Din aceste două: din întristare și bucurie, mâna lui Dumnezeu pregătește Invierea. Să le primim deci pe amândouă, știind că una aduce după sine pe cealaltă.

Iubiții mei fii sufletești!

Golgotha și Invierea se repetă atât în viața oamenilor, cât și a popoarelor. Uneori Dumnezeu pune o cruce grea pe umerii cuiva, pentru a-i încerca credința. O astfel de cruce apasă, aproape de un an, și pe umerii țării noastre. Suntem ca și pironiți pe cruce, cu provincii rupte din trupul țării și cu peste patru milioane frați de acelaș sânge căzuți în neagră robie. Dumnezeu însă nu pune pe umerii omului o cruce mai grea decât aceea pe care el o poate purta (I. Cor. 10 v. 13). Oare ne vom îndoi în dreptatea lui Dumnezeu? Oare este altcineva afară de El, care să țină în mână soarta popoarelor? Oare jidovii nu au pecetluit mormântul Mântuitorului, punând strajă, și El totuși a Inviat, tocmai atunci când cei fărădelege socoteau că au biruit pe Cel Drept? Oare nu se părea și atunci că totul era pierdut și că adevărul a fost învins de minciună? În prăvălirea pietri de pe mormânt se arată totdeauna dreptatea lui Dumnezeu, care schimbă întristarea în bucurie. În cartea vieții, ca pe o foaie cu două pagini, scriu doi inși: Dumnezeu și omul. Omul scrie pe prima pagină rodul vieții sale: suferință și umilință. Pe cealaltă Dumnezeu adaugă: Inviere și preamărire. Pentru sufletele credincioase și vremurile de acum sunt o Golgothă, care ne pregătește însă pentru marea zi a învierii neamului. O, cât de iscusită este mâna lui Dumnezeu, care, ca un doftor, ne dă în porțiuni, leacul de vindecare! Prin câte umiliri și sguđuiri n'a trecut sufletul nostru în acest an de încercare! Ce drum lung face sufletul omenesc din clipa rătăcirii lui dela Dumnezeu până ce se întoarce iarăși la El! Cum îl lasă Dumnezeu, după ce omul s'a suit pe scara mândriei, să se coboare la El prin lacrimile de pocăință! Cum îl aduce din calea pierzării, ca pe fiul cel rătăcit, iarăși la bucuria din casa părintească! „*Smeriți-vă deci sub mâna cea tare a lui Dumnezeu, ca El să vă înalțe la timpul cuvenit. Aruncați asupra Lui toată grija voastră, căci El are grijă de voi*” (I. Petru 5. v. 6—7).

Iubiții mei fii sufletești!

Cuvântul „*Paști*” înseamnă: eșire, trecere, călătorie, și ne aduce aminte de eșirea Israelitenilor din robia Egiptului, de trecerea lor prin Marea Roșie, și de călătoria prin pustiul Arabiei, spre țara cea făgăduită părinților lor. Pentru noi creștinii cuvântul „*Paști*” are înțelesul de: eșire din starea de păcat, trecere în starea de har înaintea lui Dumnezeu (Rom. 6. v. 14) și călătorie spre Ierusalimul cel de sus, patria cerească, unde Mântuitorul ne-a pregătit loc, în cetatea cea nepieritoare (Evrei 13. v. 14). La Paști, creștinul, când se bucură de minunea Invierii Mântuitorului, este dator a se pregăti oarecum și pentru eșirea din lumea aceasta și trecerea în cealaltă viață, pentru că cuvântul „*Paști*” nu înseamnă nici decum oprire și stare pe loc. Israelitenii mâncau mielul pascal îmbrăcați, încălțați, stând în picioare, și cu toiagul gata de drum (Eșire 12. v. 11). Și noi să fim gata oricând la chemarea Mântuitorului. Cel înviat și Înălțat la cer ne chiamă alături de El. Noi nu putem merge la El decât prin moarte și înviere. Mântuitorul nu ne cere acum moartea trupească, ci numai moartea pentru păcat, adică despărțirea de păcat, pentru ca sufletul nostru trezit la o viață nouă să viețuiască împreună cu El. „*Acum este ceasul*

să vă treziți din somn, deoarece acum mântuirea este mai aproape de noi decât atunci când am crezut. Noaptea este pe sfârșit, ziua este aproape. Să lepădăm dar lucrurile în-tunerecului și să ne îmbrăcăm cu armele luminii" (Rom. 13. v. 11-12).

Sărbătoarea Invierii Domnului nu trebuie să aprindă în noi numai bucuria pentru o zi trecătoare. Ea nu este ca lumina zilei ce apune, ci ea trebuie să rămână nestinsă în noi. De acum nu ne vom mai îndoi nici de Inviere, nu ne vom înfricoșa nici de moarte, nu ne vom tângui nici de suferință, și nu vom pierde pe nici o clipă încrederea în Dumnezeu și în biruința dreptății Lui. Inarmați cu această credință tare, vom întâmpina cu răbdare toate încercările vieții, „pentru că suferința noastră, ușoară și de o clipă, ne agonisește nouă, mai presus de orice măsură, o cumpănă vecinică de mărire, ca unora cari n'avem în vedere cele ce se văd, dar cele ce nu se văd, fiindcă cele ce se văd sunt vremelnice, pe când cele ce nu se văd sunt vecinice" (II. Cor. 4. v. 17-18).

„Invierea lui Hristos văzând, să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus, unuia celui fără de păcat. Crucii Tale ne închinăm Hristoase, și sfântă Invierea Ta o laudăm și o mărim; că Tu ești Dumnezeul nostru, afară de Tine pe altul nu știm, numele Tău numim. Veniți toți credincioșii să ne închinăm Sfintei Invierii lui Hristos, că iată a venit bucurie prin Cruce la toată lumea. Totdeauna binecuvântând pe Domnul, laudăm Invierea Lui, că răstignire pentru noi răbdând cu moartea pe moarte a sfărâmat“.

Binecuvântarea Domnului să fie cu voi cu toți.

Dat în reședința Noastră episcopescă din Arad la Praznicul Invierii Domnului din anul mântuirii 1941.

Al vostru iubitor:

† ANDREI

Episcop.

Săptămâna împăcării

Din Pastorală de Florii a I. P. S. S. Mitropolitului Nicolae al Ardealului.

Intre condițiile iertării păcatelor tale din partea lui Dumnezeu este și aceea ca și tu creștine să ierți celor ce ți-au greșit ție. Așa te rogi în fiecare zi în rugăciunea „Tatăl Nostru“: „și ne iartă nouă greșalele noastre, precum și noi iertăm greșităilor noștri“. Dar dacă tu nu ierți greșalele semenilor tăi cari ți-au greșit ție, atunci ce se întâmplă? Atunci nici Tatăl ceresc nu-ți va ierta ție greșalele tale, căci tu însuși l-ai rugat ca așa să-ți ierte El greșalele tale precum vei ierta și tu greșalele celor ce ți-au greșit ție. Domnul a zis: „De nu veți ierta oamenilor greșalele lor, nici Tatăl vostru nu va ierta vouă greșalele voastre“ (Mat. 6, 15).

Și sunt multe ca nisipul mării greșalele cu cari își greșesc oamenii unii altora. Gândiți-vă, dragilor mei, numai la Voi în sat, cât de multe greșeli ați făcut unii altora, câte vorbe rele ați spus în față unii altora, ori câte cleвете ați răspândit unii despre alții, ori cu câte vorbe urâte și spurcate v'ați înjurat, ori câte nedreptăți v'ați făcut, ori cum v'ați scârbit și mâniat unii pe alții, ori cum ați lăcomit la bunul altuia și l-ați furat, ori ați înșelat pe aproapele vostru, ori l-ați bătut, ori l-ați târât la judecăți, părinții pe fii și fiii pe părinți, rudeniile între olaltă, vecinii cu vecinii lor umblă în procese pentru câte o vorbă nesocotită, pentru câte o brazdă de pământ, pentru câte un lucru de nimic vă amărăți viața unul

altuia și vă pierdeți timpul și averea și pacea și buna înțelegere și dragostea dintre Voi. Dar dacă am aduna la un loc toată zavistia și ura și pizma și răsbunarea și minciuna și sudalmele și bețiile și furturile și bătăile și faptele de desfrânare și necredința dintre soți și neîngrijirea de copii și lăpădarea de prunci și uciderile și celelalte păcate de prin toate satele și de pe întreg întinsul țării noastre, o, atunci am avea munți întregi de răutatea care roade puterea de viață a neamului și-i pun în primejdie sufletul și viitorul lui!

Oare nu pentru toate acestea ori și pentru acestea au venit peste noi și peste țara noastră năpăstuirile din anul trecut? Oare nu purtăm și noi vina pentru ele? Fără să recunoaștem această vină a noastră și fără să ne pocăim de toate greșalele noastre, nu va veni îndreptarea. Căci nu ne este îngăduit să lăsăm tot numai în seama lui Dumnezeu să dreagă ceea ce stricăm noi, iar noi să dăm înaintea cu păcatele și fărădelegile noastre. Ci să ieșim din lanțurile lor, să ne întoarcem la o viață mai bună, mai creștinească, mai ascultătoare de poruncile sfinte, mai iertătoare a greșalelor semenilor și fraților noștri, la o viață trăită sub călăuză voiei lui Dumnezeu, care e legea cea mai înaltă a vieții celei bune...

...Indeosebi Vă chem, Eu păstorul și părintele Vostru sufletesc, la pace, la bună înțelegere și dra-

goste între Voi toți fiii Bisericii și ai Neamului nostru românesc. Să fie săptămâna aceasta, începând cu ziua de azi, **săptămâna împăcării dintre Voi**. Să iertați din inimă unul altuia tot ce v'ați fi greșit cu voe și fără de voe, cu știința și cu neștiința. Să vă întindeți unul altuia mână iertătoare și împăciuitoare. Cei ce s'au certat și nu mai vorbesc într'altă, ci trec unul pe lângă altul chiar fără să se salute; cei ce trăesc în vrajbă și neînțelegere, părinții cu copiii, copiii cu părinții, rudeniile și vecinii într'olaltă; cei ce s'au învrăjbit unii cu alții din pricina invidiilor și a tulburărilor politice; cei ce poartă procese pe la judecătorii pentru oricare pricină și se dușmănesc cu uitare de Dumnezeu: fac chemarea părintească ca toți aceștia să se *împace*. Preotul ori preoții din fiecare parohie să cheme la sine pe toți cei învrăjbiți ori să meargă pe la casele lor și să-i sfătuiască la pace. Dacă s'ar întâmpla în vre-un caz să nu reușească, atunci să cheme într'ajutor oamenii de bine înrudiți cu cei învrăjbiți ori pe nașii lor, ca să mijlocească și prin ei împăcarea. Dacă nici în acest caz împăcarea nu s'ar face, atunci Cucernicii preoți să întrunească în ședință *comitetele parohiale* și să cheme înaintea acestora pe cei împricinați, sfātuindu-i stăruitor și cu vorbe convingătoare la împăcare. Comitetele parohiale în frunte cu preoții vor îndemna pe cei ce poartă procese la judecătorii, să-și *retragă procesele* și să aducă sentințe, cum li se vor părea mai drepte, mai împăciuitoare și mai creștinești, înseși comitetele parohiale. Sentințele ce le vor aduce vor fi motivate și trecute în protocoalele ședințelor comitetelor parohiale. Dacă prin vre-un proces s'au făcut cheltuieli, iar acei cari poartă procesul sunt oameni fără avere, atunci comitetele să ușureze chiar din banii parohiei pe cei ce își vor retrage procesele și se vor împăca. Dacă nici această măsură n'ar duce la rezultat bun în vre-un caz de vrajbă și dușmănie îndârjită, atunci prin hotărârea comitetului parohial în frunte cu preotul, asemenea cazuri să fie aduse, în decursul Deniilor din zilele Săptămânei Patimilor, la cunoștința tuturor credincioșilor în *sânta biserică*, preotul împreună cu toți credincioșii prezenți să facă rugăciuni către Dumnezeu să înduplece pe cei certați la pace și bună înțelegere. Cei ce nici acum nu s'ar împăca, tot prin hotărârea comitetului parohial, în frunte cu preotul, să fie *opriți de a lua Paști* în dimineața Invierii și să fie arătați cu numele și cu pricina dintre ei, aici la Mine.

Dar tot asemenea îmi vor face Cucernicii Preoți raport în scris până la Duminica Mironoșilor despre toți aceia pe cari i-au împăcat.

Dar eu cred că nu se va găsi nimeni atât

de împetrit la inimă ca să nu înțeleagă prețul cel mare al păcii și al bune înțelegeri între fiii sfintei noastre Biserici și ai Neamului nostru în aceste zile îndurerate, pline de griji și de primejdii. Să facem, dragii mei fii sufletești, să piară pe cum piere fumul și să se topească ca ceara de fața focului, toată vrajba și orașele din cuprinsul Țării noastre. Și în locul lor să intre pacea cea binefăcătoare, dragostea cea iertătoare și buna înțelegere care toate le clădește spre binele oamenilor.

Să ascultăm pe Domnul păcii care din mijlocul patimilor sale izbăvitoare ne lasă ca testament sfânt pacea Sa: „*Pacea las vouă, pacea mea dau vouă*” (Ioan 14, 27). Într'o lume învrăjbită prin răsboaie, ca cea de astăzi, să fim noi aici la noi acasă făcătorii de pace, râvnind la titlul de fii ai lui Dumnezeu.

Să alungăm toate duhurile rele ale dușmăniei și cu sufletele înălțate prin pacea lui Hristos să ne apropiem de ziua Invierii, când nu numai cu buzele ci din inimă vom cânta: „*Ziua Invierii și să ne luminăm cu prăznuirea, și unul pe altul să îmbrățișăm. Să zicem: fraților! și celor ce ne urăsc pe noi, să iertăm toate pentru Inviere!*”...

Remușcări în literatura modernă

(Conferința ținută în Arad la 15 Dec. 1939).

După cele spuse despre remușcare în antichitate, am dori să cercetăm ceva din literatura modernă, spre a vedea cum prezintă autorii moderni căința, sau remușcarea. Am ales doi scriitori străini și un român: Henric Ibsen, Teodor Dostoievski și d. Victor Papilian. Așa cum am făcut și în legătură cu tragediile antice, ne vom îngădui și acum să atingem ca în treacăt și alți autori.

Nainte de a vorbi despre unul sau altul, e trebuință să avem în vedere și unele deosebiri în felul de gândire a autorilor noștri. Deosebirile acestea sunt de fapt diferențieri de spiritualitate. Diferențierile acestea sunt de fapt diferențieri nu numai de gândire, ci mai mult de concepție, de credință. Am putea să le luăm din trei dogmatici: una ortodoxă, alta catolică și a treia protestantă. Lăsăm la o parte dogmaticile pentru că vrem să le prezentăm prin autori din afară de cadrele oficiale bisericesti. Fără să dăm dela noi multe, vom împrumuta aci din studiul d-lui Lucian Blaga: „Spațiul mioritic”. Observăm însă dinainte că sufletul omenesc, ca o parte de sinestătătoare și vie în marele univers al lui Dumnezeu condus de Dumnezeu, mijlocit prin societate și mai ales prin oamenii aleși, iar nemijlocit prin zguduirile ce se

produc în suflet, este unul și același pe toată suprafața pământului. Deosebiri de vederi pot să fie, e chiar firesc și trebuincios să fie. În fața marilor zguduri însă sufletele devin asemănătoare, în special în fața remușcărilor, când străfundul sufletului își spune cuvântul, acest cuvânt este același. Vom vedea în cele următoare, făcând comparație între protestantul Ibsen și eroii dramelor sale și între ortodoxul Dostoievski și eroii săi cu mentalitate ortodoxă și catolică, apoi între eroii d-lui Papilian anume studiați ca ortodocși, catolici, protestanți și sectari.

În cartea pomenită d-l Lucian Blaga propune o discuție asupra diferențierilor operate de timp în substanța creștină. Din capul locului, d-sa spune că ar fi mai nimerit să nici nu vorbim despre o spiritualitate creștină, ci mai curând despre una catolică, una evanghelică sau despre una ortodoxă. Ar fi deci contrar observării noastre, că sufletul este același. În acest scop, zice, trebuie să părăsim terenul dogmelor și să cercetăm fenomenele masive, adică nu ideea, ci stilul. Spiritualitatea creștină este, negreșit orientată spre transcendență, spre lumea și împărăția ce va să vină. Dar omul e chemat, sau cum zice filosoful nostru, condamnat să trăiască în rânduieli palpabile, în lumea de aci, pe pământ, o viață de spirit și de umă. Între ideie și între concret, între suflet și materie s'au dat lupte grele, sute de ani de-a rândul. Luptele s'au încheiat cu un fel de compromis, zice d. Blaga, cu înfățișarea unei orientări bipolare. Astfel:

Catolicii în lupta cu cezarii prigonitori au ieșit învingători, dar cu împrumutarea metodelor cezarilor, cu un compromis. Dintr'un cerc cu un singur centru, care ar fi împărăția lui Dumnezeu, catolicismul a devenit un fel de elipsă cu două focare: transcendența și autoritatea, sau biserica și statul lui Dumnezeu pe pământ cu prescurtata numire de statul catolic.

Protestanții se sbat între lumea de dincolo și lumea libertății pământești.

Și în ortodoxie găsim un proces de asimilare, dar aci între transcendență și între organic.

Catolicii fac misionarism, prozelitism cu toate mijloacele sanctificate prin scopul urmărit. Protestantul se zbate să găsească doctrina pură pentru sine, să îndoape pe alții cu ea, ca el să caute apoi alta. Ortodoxiei îi repugnă siluirea conștiinței. Amvonul catolic e tribună militantă cel protestant e catedră, cel ortodox o anexă a serviciului divin.

În bisericile catolice privirea ți-e oprită să se înalțe și silită să se oprească la altar. Este ideea de slujbă închinată unei transcendențe, care nu e de față, dar care poate fi silită să se prezinte în chip de miracol. Bisericile protestante cu

stilul lor gotic dau sentimentul posibilității de a participa la transcendența de jos în sus. Bisericile ortodoxe, cu lumina ce se varsă în ele dinspre răsărit înfățișează o lume sieși suficientă, care nu zace pe nimic, care pur și simplu se arată, se revelează, o simbolică exemplificare a transcendentului care se face vizibil și duc gândul până la lumina originară făcută de Dumnezeu cu înțaiul său cuvânt. Catolicul cu efectul de lumină ce țâșnește din altar, e oprit aci, cu privirea. Protestantul i se împrăstie privirea și nu mai găsește lumina. Ortodoxul e misticul luminei ce se revarsă de sus.

În fața ideii de mântuire, apuseanul, catolic se razimă pe acțiune, pe fapte și iar fapte în cadrele statului catolic, care se opresc aci, ca privirea la efectul de lumină de pe altar. Protestantul e de părerea că trebuie să creadă spre a fi mântuit și nu mai e sigur niciodată dacă credința lui e suficientă și e chinuit de o cumplită disperare în fața cerului de neajuns, ca turnurile bisericilor lor gotice, niște brațe întinse desnădăjduit spre cer ca să-l atingă. Ortodoxul e pătruns de sentimentul, că harul, transcendentul coboară, ca lumina prin cupolele bizantine și omul și spațiul acestei lumi vremelnice pot deveni vase ale acelei transcendențe, ale harului, ale mântuirii.

Repet, în cele de până aci am dat gânduri din „Spațiul mioritic“ al d-lui Lucian Blaga. Deosebirile acestea dintre catolicism, protestantism și ortodoxie le-am fi putut da, precum am spus, din trei cărți de dogmatică: una catolică, alta protestantă și a treia ortodoxă. Le-am fi găsit întocmai, dar cu mai puțină plasticitate. Noi am zis, că în fața marilor zguduri sufletești, sufletele devin asemănătoare, trecând peste diferențierile de organizație, de stil, de concepții despre mântuire. Da, normal diferențierile există. Mai mult. Cineva poate să fie după lege protestant, iar în concepții catolic, sau catolic și în concepții protestant, ortodox și în gândire catolic și așa mai departe. Ca exemplu am putea aminti aci, că evreii au fost poporul ales pentru păstrarea și răspândirea închinării către adevăratul Dumnezeu. De atâtea ori însă s'au abătut și s'au închinat idolilor. Caramzovii lui Dostoievski toți au fost ruși, deci și ortodocși. Totuși Ivan în gândirea lui e catolic, Dimitrii e teluric, pământesc, cu toate pasiunile deslănțuite, singur Alioșa e ortodox. Exemplele ar putea fi înșirate fără sfârșit. Aceasta însă e numai în normal. Când apa e liniștită totdeauna are o culoare oarecare, limpede. În furtună se alege, dacă din fundul apei se răscolește nisip, aur, sau mocirlă. Așa și sufletul, nu în fenomenele masive, ci în zguduri, în remușcări, în muștrări de conștiință se arată în toată puterea

sa și în puterea sa adevărată. Aci apoi e mistic. Mistic îndreptat spre lumina de sus care-l chiamă, sau mistic răsturnat, îndreptat spre mocirlă, spre focul fără lumină care-l trage.

Cunoașteți „Vecinul“ d-lui Papilian? Boul ungurului reformat e bolnav, pe sfârșite. Românului i se face milă și știind că asta vine dela Dumnezeu, îl sfătuește să cheme preotul să citească rugăciuni. Preotul reformat însă n'are astfel de rugăciuni. Preotul ortodox poate n'ar vrea să vie, dar nici nu e acasă. Copiii românului sunt gata să plece a colinda. Românul îi chiamă să cânte la grajdul unde zace boul, că tot cântec sfânt e și colinda. Pruncii cântă „In iesle la Vifleem...“ Minunea se întâmplă.

— Frate... făcu Tibor, când copiii plecară. Mare-i legea voastră, fiindcă Dumnezeu deoptrivă grijește și de oameni și de vite...

Protestantul a înțeles, în fața zguduirii, măreția ortodoxiei. Era una cu ortodoxul Gavrilă, vecinul său.

După această prea lungă pregătire, vom înfățișa din scrierile lui Henric Ibsen, pe cele mai însemnate. Poeziile lui peste tot aduc slavă singurătății, individualismului, singuraticului răsvrătit față de societate. Idealul lui a fost Catilina. Obiectul poeziilor lui a fost, după spusele unui comentator „tragedia și tot atunci comedia omenirii și a singuraticului“. Tot așa par și operele lui dramatice: Catilina, Rosmersholm, Peer Gynt, Nora, Rața sălbatică, Hedda Gabler, Femeia mării, Ziua învierii, Un dușman al poporului, Stâlpii societății, Brand și altele. Eroi lui sunt oameni dela Nord, aspri, întunecați, înflăcărați până la exasperare și desnădăjduiți până la chinuri fizice. Ca exemplu, amintim, aci în treacăt, o scenă din poemul dramatic „Brand“. O femeie trece fiordul și muntele căutând un preot, care să aducă liniște bărbatului ei și strigă văietându-se: „Pe celalalt mal al fiordului bărbatul meu... trei copii murind de foame, casa goală... Spune-mi, oh! spune-mi că nu e osândit iadului. Sânul mi-era stors de lapte. Și de nicăiri nici un ajutor: nici dela Dumnezeu și nici dela oameni. Cel mai mic se luptă cu moartea. Lui, (bărbatului) asta-i sfâșia inima. Și atunci... a lovit! În aceeaș clipă, văzu spăimântătoarea grozăvie a isprăvii sale. Ca un torent furios i se deslănțuia remușcările. Și ridică mâna asupra-și... Ah! vino de-i mântue sufletul! Vino, măcar că-i furtună și marea în manie, vino, vino! Nu mai poate trăi și nu îndrăznește să moară. Cu cadavrul pe genunchi, șade și urlă, invocând iadul“.

Totuș exasperarea eroilor lui Ibsen îi duce la o credință deosebită de dogma protestantă și de cea catolică. De fapt exasperarea eroilor din

scrierile acestui uriaș dela Nord sunt chinurile lui sufletești, cari, în ultima analiză îl smulg brusc din protestantismul pe care-l mărturisea și din catolicismul pe care-l cunoștea și-l duc într'o atmosferă de bazilică bizantină. Ca să arătăm aceasta, fi vom examina cele două mai însemnate scrieri: „Stâlpii societății“ și „Brand“.

În „Stâlpii societății“ consulul Bernick e un om activ, care vrea să se îmbogățească tot mai mult. Luptă împotriva unei societăți ce voia să construiască o linie ferată. Știe să întrebuițeze toate mijloacele ca să convingă lumea, că o cale ferată ar fi un dezastru pentru regiune. Societatea s'a desfăcut și atunci consulul Bernick cu aceeași iscusință știe să convingă lumea, că o cale ferată construită de el, ar aduce bogăție și înflorire ținutului întreg. Toate merg bine. Lumea îl respectă și i se închină. Se pregătesc toți să-l sărbătorească. Acasă se fac pregătiri pentru primirea delegaților, a lumii ce vine cu muzică, să țină cuvântări. Consulul Bernick însă are ceva pe suflet: un adulter și spargerea unei case de fier cu delapidarea banilor din ea. Până aci fi era tăinuită pata. Un cumnat al său, fratele soției, de dragul surorii a luat asupra sa și adulterul și spargerea și a plecat în America. Se întoarce însă după 15 ani. Consulul Bernick îl primește cu o oarecare groază. Se teme că-i va descoperi pata de pe suflet și atunci ce se face el, stâlp al societății? Umbra aceasta de remușcare însă îl duce la gândul unei tănuiri definitive. Știe să vorbească așa de convingător cumnatului, că acesta se hotărăște să părăsească din nou țara și să plece în America. Ca să nu se mai întoarcă a doua oară vreodată, consulul îi pregătește un vas „Gazela“ pe care anume îl repară într'un chip superficial, ca la cea mai mică agitare a apei să se desfacă. În port însă, oamenii lui Bernick nu vor să încredințeze vasul „Gazela“ cum zic ei unor vagabonzi și așa cumnatul ia alt vapor. Gazela și ea pleacă și lui Bernick i se spune, că Olaf, copilul adorat al său, e plecat cu Gazela. În sufletul lui Bernick se pornește o zguduire. Vasul nu mai poate fi oprit și remușcarea consulului e tot mai adâncă: „Vă spun — zicea — că nu-l mai văd! Eu l-am pierdut,... și o văd d'abia acum... n'a fost niciodată al meu“. Mulțimea vine cu muzică. El nu mai vrea s'o primească. Pe casa de peste drum se vede un mare transparent luminos cu inscripția „Trăiască consulul Bernick, stâlpul societății“ și el nu vrea s'o vadă, cere s'o deie jos: „Astea sunt lumânări în casa unui mort“. Zadarnic îi spun că copilul face numai o excursie pe ocean și se va întoarce, zadarnic îl îndeamnă să se încreadă în Dumnezeu. El tocmai de pedeapsa lui Dumnezeu se teme. I se aduc apoi știrile cele mai bune despre

copil, că nu a plecat cu nici un vapor și se liniștește. Atunci în credința că lumea poate să vie, cei din jurul lui dau semnalul. E hotărît și Bernick să-i primească și să le vorbească. La aluziile din vorbirea pastorului, c'au plecat din țară niște elemente rele, consulul spune: „Inchinați-vă înaintea aceluia care a plecat, căci a luat asupra sa cu mărinimie vina altuia. Concetățeni, în lături cu neadevărul! Era să-mi otrăvească aproape fiecare fibră. Aflați dar totul: *Eu am fost vinovatul acum cincisprezece ani*”. Lumea se împrăstie unul câte unul. Consulul rămâne cu familia și niciodată n'a fost așa de senin și așa de împăcat. „Par'că mi-am revenit în fire după o otrăvire”.

Protestanții nu cunosc spovedania. În „Stâlpii Societății” are un rol însemnat un pastor protestant, Rohrland, care se indignază când Bernick se spovedește în fața mulțimii ce venise să-l sărbătorească. Bernick însă se simte întinărit, renăscut după spovedanie și protestantul Ibsen arată calea mântuirii prin spovedanie și cu el sunt atâția protestanți cari ar dori revenirea la spovedanie și lipsa spovedaniei le aduce durerea negrăită și dorul de a se descărca. De aceea am zis, că chinurile remușcărilor și pe protestanți îi duc într'o atmosferă de bazilică bizantină. Și fi-rește, vor fi atâția ortodocși, cari ar putea să învețe ortodoxie dela protestantul Ibsen.

Poemul dramatic intitulat „Brand” e caracteristic din alt punct de vedere. Critica e unanimă în constatarea, ca Brand este tipul reprezentativ al întregii concepțiuni a lui Ibsen. Ibsen e considerat doar omul izolat, omul care vrea să smulgă pe toți, pe fiecare aparte și să-l înalțe și pe fiecare să-l facă un fel de supra-om. Nu Zarathustra lui Nietzsche, ci într'un chip mai spiritualizat oarecum. Zarathustra e brutal. Supra-omul lui Ibsen ar fi un Zarathustra milostiv. Ciudat este, că s'a trecut cu atâta ușurință peste ultimele cuvinte ale poemului, care duc la o credință cu totul contrară visurilor îngrozitor de aspre ale lui Brand. Ca să înțelegem mai bine, dăm pe scurt cuprinsul. Brand e un pastor protestant, rece ca ghețarii Norvegiei și neînduplecat ca avalanșele ce se rostogolesc nimicind totul în calea lor. Pentru asprimea și neînduplecarea lui e urmat de o fată, care se învântă de el și care-și părăsește logodnicul și se mărită cu Brand. Mama lui Brand e o femeie care a muncit din greu și a adunat o frumoasă avere. Brand nu vrea să știe de mama sa, fiindcă aceasta prea se legase de pământ. Nu se duce nici să-i împărtășească cina Domnului, fiindcă nu se lapadă de toate. Totul sau nimic. Iși face casă într'un loc fără soare. Copilul, singurul copil, e bolnav și Brand nu-și părăsește casa, nu-și duce copilul la soare. Copilul

se stinge. El e de credința că Dumnezeu i-a cerut această jertfă, cum a cerut lui Avram să jertfească pe Isac. În asprimea sa el a uitat că Dumnezeu n'a lăsat pe Avram să-și ucidă copilul. Soția se stinge de jalea copilului. El îi cere să-l uite. Totul sau nimic. Uneori i se pare că totuș, nu ar fi păcat să se gândească la copilul mort, dar iarăș se întunecă. E zguduitoare scena, în care soția pastorului se înduplecă să dea unei femei sărace hăinițele rămase de copil, pe care le păstra în amintire. Brand cere să dea totul, să-și ia gândul dela copilul îngropat. Ea dă rând pe rând tot, afară de o bonetă pe care-o ascunde la sân. El cere, pretinde mereu. Totul sau nimic. Ii moare și soția și-l doare, dar i se pare că nu e bine dacă-l doare. În locul bisericuței mici și întunecoase clădește una mare și luminoasă. Când să se facă însă sfințirea o încue și pleacă, chemat de un duh rău, la o biserică fantomă, de ghiață, cu preot de stâncă în veșminte de ghiață. Sus pe platou, plin de răni se zbate în chinuri sufletești. Într'o pată de lumină i se arată fantoma soției, care-i spune, că între ei este o prăpastie, că ea și copilul și mama lui Brand trăiesc. Că rădăcina răului din Brand sunt aceste trei cuvinte: Tot sau nimic. Ii chiamă să caute vara și soarele. El rămâne neînduplecat. Ar fi gata să-și jertfească din nou copilul și soția. Năluca dispăre și lui i se pare că a fost spiritul compromisului. Ii apare, în chipul țigăncii Gerd, o alta năluca care-l însufletește în asprimea și neînduplecarea lui. „Tu ești omul... tu ești omul mântuitor. Vrei să-ți cad la picioare și să mă închinție”. El însă se simte tot mai chinuit. „Vai n'am măcar o rază de scăpare pentru bietul meu suflet în desnădejde”. În chinurile sufletului e purtat pe Piscul Negru, la biserica de ghiață și lui i-e sete de soare, de lumină, de blândețe și plânge și așa-i sunt de calde lacrimile de toate se topesc în juru-i și mantia de ghiață cade de pe umerii preotului de ghiață. De sus se lasă în jos o avalanșă și Brand se svârcolește în zăpadă. „Răspunde-mi, Doamne, în ceasul în care moartea mă înghite: e de ajuns oare o întregă voință de om spre a se câștiga un crâmpei de mântuire”. Peste sgomotul și detunăturile avalanșei îi răspunde un glas: Dumnezeu este îndurare.

Precum se poate vedea și dintr'un rezumat ca acesta, Brand e tipul protestantismului zbuciumat și desnădăjduit, ca turnurile gotice întinse spre cer, cum spune Blaga, ca niște brațe întinse spre cer, ca să-l atingă. Abia în clipa morții găsește răspunsul, că Dumnezeu nu e nici așa aspru și neînduplecat ca un pastor protestant de ghiață, cu mantie de ghiață, nici nu e trebuință să te întinzi să-l scobori din înălțime, ci e îndurare și

îndurarea se varsă din cer ca o lumină și toți și totul poate să se facă vas al îndurării, ca în ortodoxie. Privit în felul acesta — și numai așa poate fi privit — Brand este una dintre cele mai zguduitoare cărți scrise de un uriaș gânditor protestant, în care, fără să vrea și fără să știe suspină de dorul ortodoxiei. În Brand totul e în frământare; fiordul bătut de furtună, ghețarii, avalanșele, topirea ghețel, cașicând ar vrea să ne înfățișeze intuitiv cuvintele sfântului apostol Pavel: că toată făptura suspină, așteptând mântuirea.

F. C.

Adevăruri ale Învierii Domnului

Cu pași repezi ne apropiem de a doua mie de ani de când prăznuim Învierea Domnului. De fiecare dată acest popas dumnezeesc în iconomia mântuirii genului omenesc, sărbătoarea Paștilor, generatoare de energii spirituale, își păstrează frăgezimea, vioiciunea și puterea-i dătătoare de viață și de înălțare peste grijile mărunte de fiecare clipă ale vieții pământești. Această mereu vie actualitate a sculării din morți a Domnului Hristos, se datorește nu numai reînvierii naturii, odată cu reîntoarcerea primăverii, ci și unor adevăruri de cari Învierea Domnului rămâne nedespărțită peste veacuri. Aceste unde de adevăr țâșnesc și își iau viață din acest prim adevăr, Învierea Domnului, — întocmai ca și razele solare din isvorul lor, justificându-și și trăindu-și veritatea lor numai prin siguranța verității Lui.

Cel dintâi adevăr, fulger de lumină care țâșni din mormântul pecetluit în acea noapte de primăvară, în grădina miresmuită, este *biruința adevărului asupra minciunii*. Prin actul învierii Sale, Biruitorul firii face punte de legătură cu cele zise cu puțin timp înainte de patima Sa, cu privire la templul trupului Său: „Dărâmați acest templu și în trei zile îl voiu ridica” (Ioan c. 2 v. 19). El le pune în față adevărul cuvintelor Sale prin fapta Sa, dovedind a fi minciună hula adusă Lui de mai marii preoților și ai fariseilor, în fața lui Pilat, când au adresat acestuia următoarea doleanță: „Doamne, adasu-ne-am aminte că înșelătorul acela a zis, încă fiind viu: După trei zile mă voiu scula. Deci, poruncește să fie păzit mormântul până a treia zi, ca nu cumva, venind ucenicii lui noaptea, să-l fure și să zică poporului că s'a sculat din morți, căci va fi rătăcirea de pe urmă mai rea decât cea dintâi” (Matei c. 27 v. 63 și 64). A mărturisit aceasta că: „După trei zile mă voiu scula”, știind prea bine că grăiește

adevărul și că minciuna este străină naturii Lui dumnezești.

Hula cărturarilor și a fariseilor se risipește și necredința multora dispare, când străjerii, în zori de zi, aleargă în cetate și vestesc adevărul văzut, pe care au încercat să-l mistifice cu arginți, acei cari nu voiau să învieze Hristos. De aceea minciuna, că a fost răpit de ucenici pe când străjerii dormeau, a căzut repede, ca un zăbranic de doliu de pe fețele mereu luminoase, când li s'a arătat de atâtea ori înviat.

Toate minciunile aduse sub numele de înșelări veritabile au amuțit în fața mormântului cu „giulgiurile singure zăcând”, iar cuvintele lui Iisus: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața” (Ioan c. 14 v. 6) au străpuns veacurile.

Un mare adevăr, care își găsește icoana fidelă în moartea Domnului și mai precis în învierea Lui, este *biruința binelui asupra răului*. În această lume, noi toți prin viața noastră suntem părtași și martori la această luptă crâncenă între răul care persistă mereu și binele, care până la urmă va ieși biruitor. Mântuitorul Hristos este întruchiparea ideală a binelui. Prin întrupare, vine pe pământ să întemeieze împărăția mesianică și să învingă răul, care își găsește exponenții săi în diavolul și slugile lui. Fiind deci Hristos întruchiparea perfectă a binelui, chiar dela naștere, și-a găsit adversari, care s'au ridicat ca să-L nimicească și astfel să-i zădărnicească misiunea. Lupta dusă de Mântuitorul Hristos cu Satana în pustie, n'a însemnat decât o declarație directă și fățișă a năpraznicului războiu între bine și rău, în care Satana angaja pe viitor și uneltele sale: necredincioșii, ateii, fariseii și cărturarii tuturor timpurilor. Rolul lor era și este de a lupta împotriva întemeierii și propășirii împărăției mesianice adusă de Dumnezeu pe pământ spre mântuirea lumii. Dacă ultimul popas al Mântuitorului pe pământ ar fi fost moartea și ea ar fi încheiat opera de izbăvire a neamului omenesc, dușmanii Lui, foarte ușor, ar fi putut acoperi ușa mormântului cu piatra uitării și a desconsiderării și astfel s'ar fi putut bucura mult. Infrângerea primea atunci pecetea infailibilității. Dar acesta a fost numai un moment în care mintea lor se înșela, căci învierea de a treia zi vine să verifice, atât de elocvent, victoria Binelui. Așa că ultimul act al Domnului aici pe pământ, cu care se încheie lucrarea de mântuire a neamului omenesc, este Învierea. Ea e cununa de biruință a mesajului dumnezeesc venit pe pământ pentru răscumpărare. Învierea lui Hristos este însă și garanția învierii noastre la judecata de apoi. „Hristos a înviat din morți și s'a făcut începutul celor adormiți” (Corinteni I c. 15 v. 20). Ea înseamnă biruință, iar nu înfrângere. Această

biruință însă trebuie întâi trecută prin suferință și în urmă scăldată în sânge, ca astfel jertfa să fie cât mai deplină, iar biruința Binelui cât mai plină de lumină.

Un alt adevăr, care isvorește din Invierea Domnului, este *triumful vieții asupra morții*. Toți, prin înșasi firea sufletului nostru, tângim după veșnicie. Dorul de divin, prin descătușare din vremelnice și peritor înspre lumea spiritului nemuritor, este dorul sufletului. De aceea suspină cugetul din noi după o viață nemuritoare. Totuși moartea, care intervine să curme aceasta trecătoare viață, să-i dea deslegare sufletului de lutul în care s'a sălășluit, este așa de neobișnuită pentru el. Ea apare atât de stranie încât, la sosirea ei, fiecare ființă omenească e sguduită până în fibrele cele mai intime ale vieții ei. Totuși omenirea, începând dela Adam și până la sfârșitul lumii, a suspinat și mereu va suspina după nemurirea paradisiacă, păstrătoarea tinereții veșnice. Toți trăim nostalgia paradisului neuitat; iar groaza morții provine chiar din izbirea atât de brutală a acestor două realități: a vieții ideale și a morții momentane. Această frică însă stăpânește numai pe omul necredincios. Celce are însă în mintea și'n inima lui Invierea Domnului, ea scade în intensitate, căci acesta știe că, pentru a ajunge la viața fără de moarte, trebuie să trăiască viața morții, să treacă prin vremelnicia vieții a cărei încheiere este moartea. După cum și la orice sămânță trebuie mai întâi să putrezească în pământ grăuntele cel vechiu ca din acesta să iasă, să răsară unul nou și tânăr. Inceputul acestei renașteri și biruințe a vieții asupra morții îl face Domnul Iisus prin Invierea Sa, căci: „Precum printr'un singur om — Adam — a intrat păcatul în lume și prin păcat moartea” (Romani c. 5 v. 12), tot așa prin al doilea Adam — Hristos Domnul Nostru — a triumfat viața asupra morții.

„Unde este moarte boldul tău? Unde este iadule biruința ta?” (I Corinteni c. 15 v. 55). Acesta e strigătul de bucurie al tuturor sufletelor cu adevărat creștine, care sunt desrobite de frica morții, știind că la sfârșitul lumii „vrășmașul cel din urmă care va fi nimic este moartea” (I Corinteni c. 15 v. 26). Atunci va fi o veșnică viață, căci prin îmbrăcarea întru nemurire, se va împlini cuvântul Scripturii. „Moartea a fost înghițită de biruință” (I Corinteni c. 15 v. 54).

Biruința vieții asupra morții, dovedită atât de lapidar și real prin Invierea Domnului, aduce în sfera ei din lumea sensibilă, o nouă biruință, cu orizonturi mai largi, care este: *biruința spiritului asupra materiei*. În viața aceasta pământească spiritul locuiește în trup, în materie, care îi servește de purtător. El fiind imaterial nici nu s'ar putea manifesta în lumea aceasta materială decât

sub forma existențială a materiei, nu însă în materie, ci prin materie. Manifestările spiritului sunt superioare materiei, dar totuși sunt condiționate întru câtva de ea. De aceea spiritul apare încătușat în aceasta pe care cu greu o mai poate stăpâni. După moarte însă, care este o despărțire a spiritului de materie, acesta devine liber. La timpul învierii ce-i de obște însă, spiritul din nou va fi atras în sfera trupului, în sfera materiei, spiritualizându-o pe aceasta. Atunci întreaga ființă omenească va fi săltată pe un plan superior de existență corporală și va fi supusă întru totul spiritului. Atunci „după cum am purtat chipul omului pământesc — Adam — luat din pământ, purta-vom și chipul celui ceresc — Hristos — luat din cer” (I Corinteni c. 15 v. 47 și 48). Atunci năzuințele spiritului, din viața pământească, care erau încătușate în manifestarea lor, devenite libere, își vor lua sborul spre tronul ceresc, găsindu și la Creatorul spiritelor realizarea lor deplină.

Acestea sunt adevărurile isvorite și legate indisolubil de Invierea Domnului. Unele din ele se găsesc încă în deplină desfășurare, cum e lupta binelui împotriva răului, care totuși nu trebuie slăbită, căci ea e secondată de puteri nevăzute pe care Dumnezeu le trimite când încercările satanice sunt peste fire de rele. Iar dacă suntem învestmântați în haina materiei, pieritoare prin moarte, să nu ne înspăimântăm, căci ea e condițiunea desăvârșirii; murind numai vom putea fi îmbrăcați în haina veșnicei nestricăciuni. Invierea din morți a celor răposați și schimbarea într'o clipeală a trupurilor celor cari vor fi în viață la judecată, vor da depline puteri spiritului asupra materiei ca aceasta să devină nemuritoare prin spiritualizare.

Iar acum întorcându-ne în lumea realităților materiale unde, astăzi, găsim sufletele omenirii atât de turburate și neliniștite se cuvine, mai mult ca ori când, să ne adăpăm toți cugetele din puterea adevărurilor Invierii Domnului, să putem urca mai ușor calvarul plin de suferințe a Golgotei noastre și a neamului nostru. Cu aceste gânduri liniștitoare de conștiințe și întremătoare de idealuri, căci au menirea de a transforma ființa omenească, de a o pune pe un plan superior de viață, să ne hrănim sufletele. Ele fac ca omul odată înviat cu sufletul, să învieze și cu trupul, să se trezească la adevărata viață, convingându-se de noblețea spiritului, față de vulgaritatea atât de trecătoare a materiei.

Alexandru Budai
licențiat în Teologie.

Despre ce să predicăm ?

În ziua sf. mare mucenic Gheorghe, 23 Aprilie 1941, să arătăm pentru ce sufăr și dreptii?

După ce vom enara, după Mineiu, viața și minunile sf. mare mucenic Gheorghe, să căutăm a lămuri: pentru ce Dumnezeu trimite încercări și suferințe și peste cei drepti? Nu cumva lumea aceasta, în care adesea vedem păcătoși veselindu-se și drepti suferind, este lipsită de purtarea de grijă a lui Dumnezeu?

Să nu ne turbure nici veselia înșelătoare a păcătosului nici suferința trecătoare a celui drept, fiindcă judecățile lui Dumnezeu sunt nepătrunse și căile Lui sunt neurmabile (Rom. 11 v. 33). Dacă Dumnezeu ar pedepsi îndată fiecare păcat, atunci neamul omenesc ar fi de mult stârpit de pe pământ. Sunt și pedepse, pe care le vedem, deci judecătorul e viu, dar El îndelung rabdă, fiindcă aci jos nu este vremea pedepsirii și a răsplătirii, care se va face fără cruțare la judecata cea de apoi. Dumnezeu prevede cari din păcătoși se vor îndrepta și cari nu. Dacă El pedepsește câteodată aci pe pământ, o face: a) pentru ca să împiedece pe păcătos dela o răutate și mai mare și să îndrepteze pe alții și b) pentru ca să ușureze pedeapsa din cealaltă lume cu ceea ce a pățimit păcătosul aci pe pământ (I. Cor. 11 v. 31-32).

Dar pentru ce sufăr și dreptii, câteodată chiar mai mult decât păcătoșii?

Sf. Ioan Gură de Aur ne arată 7 temeuri: 1. pentru ca dreptii să gândească despre sine măsurat și cumpătat și să nu se mândrească pentru faptele lor cele bune (Ps. 118 v. 71; II. Cor. 12 v. 6, 7); 2. ca nimeni să nu creadă că sfinții și dreptii nu ar fi și ei oameni ca ceilalți oameni (F. Ap. 14 v. 15; Iac. 5 v. 17); 3. fiindcă pătimirile celor cucernici slujesc spre a arăta puterea lui Dumnezeu (II. Cor. 12 v. 9; F. Ap. 16 v. 26-34); 4. ca să nu se creadă că ei slujesc lui Dumnezeu numai pentru norocirea cea pământească, cum a fost cazul cu dreptul Iov (Iov 1 v. 11); 5. încercarea celui drept învederează nu numai statornicia acestuia în credință, ci aduce și altora mare mângâiere. Pățimirile celor drepti slujesc spre încurajare creștinilor (Mt. 5 v. 11, 12; I. Tess. 2 v. 14; Evr. 11 v. 36-38); 6. pătimirile deșteaptă în noi nădejdea învierii și fac mai buni pe cei care au răbdat încercările (I. Cor. 15 v. 19, 32). Dacă n'ar fi înviere și judecată Dumnezeu, n'ar lăsa pe cel drept să sufere; și 7. prin suferință cei drepti își agonisesc o și mai mare răsplătire (Rom. 5 v. 3-5). Precum aurul se curățește în topitoare, așa și omul se face mai plăcut lui Dumnezeu în cuptorul necazurilor și se curăță de toate petele ce se prinsese de el mai înainte. Cu cât a fost mai mare

suferința unui drept, cu atât mai strălucită va fi partea lui de moștenire în cealaltă viață (I. Cor. 15 v. 41).

Sf. marele mucenic Gheorghe este pilda luptătorului pentru Hristos și împărăția Lui. Mântuitorul a spus că celce iubește pe tată ori pe mamă... mai mult decât pe El, nu este vrednic de El (Mt. 10 v. 37). Tot El a făgăduit că cine-și va va pierde viața pentru El și pentru Evanghelie acela o va măntui (Mc. 8 v. 35).

*

„Ia-ți partea ta de suferință, ca un bun ostaș al lui Hristos Iisus“ (II. Tim. 2 v. 3).

„Nu vă temeți de cei ceucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă; temeți-vă mai curând de acela care poate și sufletul și trupul să le piarză în Cheena“ (Mt. 10 v. 28).

„Acestea vi le-am grăit, ca să nu vă poticniți în credința voastră. Vă vor scoate pe voi din sinagoge; ba chiar sosește ceasul când oricine, care vă va omorî pre voi, să creadă că aduce jertfă bineplăcută lui Dumnezeu“ (In. 16 v. 1-2).

„Cine ne va despărți pe noi de iubirea lui Hristos? Oare necazul? Ori strâmtorarea, ori prigoana, ori foametea, ori golătatea, ori primejdia, ori sabia?... Pentru că sunt încredințat că nici moartea... nu ne va despărți pe noi de dragostea lui Dumnezeu, cea întru Iisus Hristos, Domnul nostru“ (Rom. 8 v. 35, 38-39).

„Cu inima credem ca să ne îndreptăm, iar cu gura mărturisim ca să ne măntuim“ (Rom. 10 v. 10).

*

În **Duminea Tomei**, 27 Aprilie 1941, să predicăm despre necesitatea de a ne mărturisi credința în învierea lui Iisus Hristos.

După enararea scenei cu Toma (In. 20 v. 24-29) vom analiza *pricinile necredinței*, care sunt: diavolul fură din inima omului cuvântul lui Dumnezeu (Lc. 8 v. 12) și orbește mințile necredincioșilor, ca să nu le strălucească lumina Evangheliei (II. Cor. 4 v. 4), împietrind inima lor (Mc. 16 v. 14). Alții caută numai slava omenască (In. 5 v. 44) prin care diavolul îi abate dela adevăr (In. 8 v. 44) și inima lor vicleană îi depărtează dela Dumnezeu (Evr. 3 v. 12). *Necredința* vine deci totdeauna *din inimă*, fiind o îmbolnăvire a voinței. Necredinciosul tăgăduște: existența lui Dumnezeu (ceea ce este o nebunie: Ps. 13 v. 1; 52 v. 1), purtarea Lui de grijă, înțelepciunea, dreptatea, bunătatea, puterea Lui; se îndoește în făgăduințele Lui, leapădă rugăciunea, vrând să alunge ideea lui Dumnezeu din inimă. Necredința îndărătnică este un *păcat de moarte*. Ea se mai numește și *moartea sufletului* (In. 5 v. 25) fiindcă îndepărtează din noi harul lui Dumnezeu. (Mt. 12 v. 31-32; Efes. 4 v. 30; I. Tess. 5 v. 19).

Toma este *tipul omului slab în credință*, care se îndoiește la cea dintâi ispită. Necredința lui nu izvorea din refuzarea adevărului lămurit, ci din slăbiciunea de a nu crede decât ceea ce se vede. Ca și omul de azi, el voia să treacă toate ale credinței prin proba simțurilor. Însă *credința* este un dar dumnezeesc ce sălășluiește în inimă, prin care cel înarmat cu ea are „adeverirea celor nădăjduite, și dovada celor nevăzute” (Evrei 11 v. 1). Este o vedere cu sufletul, luminat de harul divin, prin care nu numai că *vedem* cele ce nu se pot vedea cu ochiul, dar *simțim* și *gustăm* ceea ce nu putem apropia cu simțurile. „Prin credință pricepem că s'au întemeiat veacurile cu cuvântul lui Dumnezeu, astfel că ceea ce vedem n'a ieșit din lucruri văzute. Fără credință, dar, nu este cu putință să fim plăcuți lui Dumnezeu, căci cine se apropie de Dumnezeu trebuie să creadă că El este, și că se face răsplătitor celor cari îl caută” (Evrei 11 v. 3, 6).

Să nu socotim că credința se poate întemeia numai pe ceea ce cade sub simțuri. Iudeii au văzut pe Lazar cel înviat din morți, totuși în loc să creadă în Mântuitorul s'au întăritat și mai mult împotriva Lui, hotărându-se să-L omoare (In. 11 v. 44, 53). Au văzut și minunile Lui, totuși au spus că El le face cu ajutorul căpeteniei demonilor (Mt. 12 v. 24). Chiar dacă Mântuitorul s'ar fi arătat după Înviere tuturor Iudeilor, aceștia n'ar fi crezut în El (Lc. 16 v. 31), ci s'ar fi învârtoșat și mai mult în necredință (Rom. 11 v. 8). Vederea sau nevederea învierii Mântuitorului nu poate fi deci pricină de necredință. Ba vederea poate fi chiar pricină de osândă mai mare, în caz de îndoială. De aceea a zis Mântuitorul: „Pentru că m'ai văzut, Tomo, ai crezut. Fericiți ceice n'au văzut și au crezut” (In. 20 v. 29)

Cumcă Mântuitorul a înviat cu adevărat din morți și că El este viu, noi avem dovezi chiar mai mari decât spusele apostolilor. Așa: a) transformarea sufletească a apostolilor, cari după ce L-au văzut înviat au lepădat orice frică, au propovăduit cu curaj vestea învierii Lui (F. Ap. 2 v. 35; 13 v. 32) și au pecetluit cu moartea lor această credință; b) apostolii au făcut „în numele lui Hristos” minuni mai mari decât cele săvârșite de El în viață (In. 14 v. 12; F. Ap. 3 v. 6; 5 v. 15); c) răspândirea Evangheliei în lume, de către cei 12 pescari, cu puțină știință, dar plini de credință în Cel Inviat, nu numai că a vindecat leproși și ologi, a înviat morți etc. ci a adus lumea la cunoașterea Dumnezeului celui adevărat (In. 4 v. 24), a prefăcut păcătoși în sfinți, a ridicat nenumărați ucenici ai lui Hristos cari și-au petrecut viața în pustnicie și s'au jertfit bucuroși pentru Evanghelia Lui. Un mort nu are puterea de a lucra astfel de minuni după moartea sa.

Credința în învierea Domnului nostru Iisus Hristos este temelie religiei creștine. Nu este însă de ajuns numai a crede acest lucru, ci el trebuie și mărturisit prin toate faptele vieții noastre. Numai prin aceasta ne învrednicim de a purta cu adevărat numele de „creștin” care înseamnă *următor al lui Iisus Hristos* (I. Petru 1 v. 21; 2 v. 21; 3 v. 15).

„Dacă de Moise și de profeți nu ascultă, nu se vor îndupleca nici când va învia vreunul dintre morți” (Lc. 16 v. 31).

„Dacă mărturisești cu gura ta că Iisus este Domnul și crezi în inima ta că Dumnezeu-l-a înviat pe El din morți: vei fi mântuit” (Rom. 10 v. 9)

„Iisus Hristos — eri și azi și în veci — este același” (Evrei 13 v. 8; II. Tim. 2 v. 8; I. Petru 3 v. 22)

Cărți

Diacon *Dr. Grigorie T. Marcu: Antropologia paulină*. Cu o prefață de *Dr. V. Gheorghiu* prof. univ. i. r. Seria Teologică Nr. 20. Sibiu 1941. XXXVIII+335 pagini, prețul 180 lei.

Tiparul Arhidiecezanei din Sibiu a dat la iveală o nouă lucrare de mare valoare teologică: *Antropologia paulină*, datorită osârduitorului publicist, vrednicului redactor al „Revistei Teologice” și pilduitor ale harnicului profesor dela Academia „Andreiană”: *Diac. Dr. Grigorie T. Marcu*.

Momentul acesta constituie pentru literatura teologică în general și pentru publicațiile sibiene în special un record.

La noi în țară apar multe cărți bune, dar resfirate și foarte adeseori târziu sau deloc cunoscute. Nu s'a pus problema tipăririi unor „biblioteci” sau publicațiuni în serii. — Și așa, dacă ar fi venit la noi în țară un teolog străin înainte cu zece ani, să ne întrebe: Voi ce serii de cărți teologice aveți tipărite, nu am fi putut să-i răspundem decât cu jenă, că avem 2-3 inițiative particulare, care au ajuns să tipărească vreo 2-3 cărți în aceeași serie, cele mai multe împotmolite la acest număr.

Pentru a remedia acest neajuns, I. P. S. S. Mitropolitul *Nicolae* al Ardealului a luat inițiativa de a tipări în Tipografia Arhidiecezană lucrările teologice în serii și în continuitate, prin cari să se ridice și să se manifesteze cultura și literatura noastră teologică, la înălțimea vremii. Astfel, pe lângă *Telegraful Român* săptămânalul național-bisericesc care apare dela 1853, pe lângă *Revista Teologică* organul pentru știința și viața bisericească ce apare lunar de 30 ani, pe lângă foile pentru popor: *Lumina Satelor* și *Oastea Domnului* cari apar de 10 ani impliniți de curând, au început înainte cu opt ani la Sibiu să se tipărească cele două serii de publicații: *Seria Teologică* ajunsă astăzi la Nr. 20 și *Se-*

ria Didactică, ce merge paralel cu cea Teologică, — urmate de alte două serii populare, de bibliotecile: *Sfaturi duhovnicești* și *Veniți la Hristos*, toate îndrumate de înțelepciunea și prestigiul I. P. S. S. Mitropolitului Nicolae.

Iată de ce trebuie să constatăm și să subliniem că publicațiile dela Sibiu reprezintă la noi recordul publicațiilor creștine ortodoxe, teologice și populare. Se prea poate ca înfăptuirea aceasta să fie unică — și deci record — în întreaga Biserică Ortodoxă și astfel bucuria să ne fie îndoită.

Triumful a culminat și s'a înregistrat prin apariția lucrării părintelui prof. Dr. Gr. T. Marcu despre: *Antropologia* sf. ap. Pavel. Pe lângă *Introducere* în care autorul se ocupă de economia subiectului și pe lângă *Incheiere* în care e vorba de actualitatea problemei antropologice — „cea mai arzătoare a ceasului de acum”, — lucrarea are trei părți, subîmpărțite în zece capitole.

În *Partea I* se studiază *elementele antropologiei pauline*. Teologia sf. ap. Pavel este în întregime a soteriologie, doctrină a mântuirii. Factorii sau părțile acestei opere sunt:

Dumnezeu care face începutul mântuirii,

Iisus Hristos care implinește lucrarea mântuirii și Omul care se mântuiește prin Iisus Hristos (p. 4).

Antropologia adecă doctrina sf. ap. Pavel despre om este antropologia creștină, nu este „o antropologie”, ci însăși antropologia creștină, în toată esența și originalitatea ei. Omul este făptura lui Dumnezeu, căzută în urma neascultării din starea originală; e făptura supusă păcatului, blestemului și morții, care se ridică și se înlătură prin mântuire.

În felul acesta antropologia paulină nu se ocupă cu aspectul anatomic și nici chiar psihologic profan al problemei. Apostolul Pavel ca să arate părțile constitutive ale omului vorbește despre *omul dinafară* și despre *omul dinlăuntru*. Aspectele omului dinafară sunt: carnea (materia animalică) și trupul (organul de lucru al omului). Categoriile omului dinlăuntru sunt: inima (organul care primește sau refuză revelația, sediul afecțiunilor și al funcțiunilor sufletești), conștiința (o funcțiune curat omenească ce poate să fie curată, slabă și pângărită), cugetarea (organul cunoașterii lui Dumnezeu), sufletul (elementul sau factorul însuflețitor al materiei), duhul (conștiința de sine).

Ori din care parte am studia omul în doctrina sf. ap. Pavel, el este „considerat în legătura lui cu Dumnezeu, ca ființă religioasă, căzută în neascultare și restaurată” prin Iisus Hristos în Dumnezeu.

Starea morală a omului o exprimă sf. Pavel prin două părechi de formule: a) omul trupesc sau psihic și omul duhovnicesc, b) omul cel vechiu și omul cel nou sau făptura cea nouă. Oamenii supuși păcatului sunt oameni trupești, psihici (cu suflet viu), vechi și pământești. Omul lui Dumnezeu este un om nou, un om duhovnicesc, o creatură nouă, călăuzită în toate

faptele lui de Duhul lui Dumnezeu. Indreptarea omului vechiu vine dela Dumnezeu prin Iisus Hristos, pentru toți oamenii. Ea e rodul credinței și se face prin botez, în Biserică. În botez se sfârșește virtual omul cel vechiu și începe omul cel nou. Am spus virtual, căci urmele răului rămân și în cel nou. De aci necesitatea efortului continuu, pentru ca neofitul să se mențină în dreptatea și în sfințenia dobândită.

În *Partea II* autorul se ocupă cu *esența antropologiei pauline*. Iisus Hristos a împărțit lumea în două. Istoria mântuirii nu este altceva decât adevărata istorie a lumii. De aci o nouă concepție, paulină, asupra istoriei. Există doi oameni: întâiul și al doilea Adam, între cari se deapănă istoria omenirii. Păcatul a vătămat armonia inițială dintre omenire și Dumnezeu, dintre oameni și din om (p. 158). Consecințele lui sunt concretizate în rătăcirile idolatriei și în aspectele vieții morale. Au rătăcit și iudeii și păgânii. Toți au păcătuit și sunt lipsiți de mărirea lui Dumnezeu. Dar după cum am fost solidari în păcat cu cel dintâi om, cu Adam, tot așa devenim în mântuire solidari cu Hristos prin har. Universalitatea păcatului a adus cu sine necesitatea harului și universalitatea mântuirii.

Dumnezeu nu ne-a rânduit spre mânia, ci spre mântuire; nu spre moarte, ci spre viață; nu spre minciună ci spre adevăr; nu spre păcat, ci spre sfințenie. Indreptarea oamenilor este capodopera iubirii lui Dumnezeu față de noi și meritul Fiului Său intrupat, mort și înviat întru mărire (p. 188). Prin urmare, „unica revoluție voită de Dumnezeu” este întoarcerea la El prin părtașia cu Mântuitorul Iisus Hristos.

Omenirea cea nouă, care trăește în și prin Iisus Hristos, se renaște prin credință, prin botez și prin Biserică. Credința îmbrățișează economia adevărilor și harul mântuirii, botezul este moartea cu Hristos și baia nașterii din nou, iar Biserică este instituția mântuirii, trupul viu în care trăesc toți cei botezați. Pe aceste căi și prin aceste mijloace: creștem, ne dezvoltăm și ne desăvârșim; primim arvuna (adecă începutul) mântuirii și calitatea de fii ai lui Dumnezeu. Ceea ce nu înseamnă că după botez nu mai este necesar efortul. În mântuire contribuția lui Dumnezeu covârșește partea omului, dar nu o înlătură. Renașterea în botez nu crează o stare definitivă, ci numai un început care se cere continuat prin strădaniile personale, prin practicarea virtuților, prin înfrângerea patimilor (vezi pilda cu alergările din stadion: I Cor. 9, 24-6), prin lupta cu lumea (mediul corupt), și cu diavolul pururea activ și potrivnic mântuirii.

Partea III a lucrării tratează despre *originea și originalitatea antropologiei pauline* și raportul ei cu iudaismul, cu scrierile N. T. și cu concepțiile antropologice ale religiei și filosofiei păgâne.

Acestea sunt liniile mari prin care se schițează lucrarea păr. Dr. Gr. T. Marcu. Nu avem timp și loc să intrăm în amănuntele ei, rezervate cetitorilor cărții.

Relevăm totuși actualitatea și însemnătatea ei. Se vorbește mult astăzi despre formarea unui nou tip de om. E vremea să se spună răspicat că nu există, pe lângă toate varietățile de fizionomii fațiale, decât două tipuri de oameni: *tipul lui Adam*, mai mult sau mai puțin căzut, în care chipul lui Dumnezeu este desfigurată, și *tipul lui Hristos*, chipul omului nou, desăvârșit, ideal, spre care trebuie să tindem, dacă vrem o renaștere morală și socială.

Păr. Prof. Gr. Marcu, în recenta Sf. Sale operă de maturitate teologică, într'un sistem perfect unitar, într'un stil cu adevărat literar și pe temeiul unei bibliografii bogate, ne înfățișează problema omului așa cum se cuvine prezentată și deslegată: în lumina antropologiei creștine, — despre care Sfinția Sa vorbește la noi prima oră într'un studiu atât de întins și de temeinic, — pentru care îl felicităm cu căldură și-i dorim cel mai binemeritat succes de răspândire și innoire.

Il. V. F.

Ilariu Dobridor: Cum au dizolvat Evreii cultura europeană. Decăderea dogmelor. Vol. I. ed. Cugetarea Georgescu-Delafras, București 1941, pag. 291, lei 90.

Zguduitoră epocă naționalistă pe care o trăim, e o reacțiune după o lungă somnolență (asemenea unei otrăvirii lente).

Ceteam mereu că Evreii ne-au viciat spiritul, dar nu ne puteam documenta suficient din ziare asupra acestei chestiuni.

De data aceasta, am găsit ce ne trebuia. În noua dsale operă; dl Ilariu Dobridor demonstrează extraordinar de lapidar, cum iudaismul invadând spiritualitatea europeană, a dizolvat certitudinile, adevărurile stabilite și convenite, — dogmele lumii etice, logice, sociale, cosmologice, metafizice, politice și estetice.

Autorul pornește dela o constatare: *neliniștea contemporană*, care izvorește din lipsa de certitudine și are ca rezultat imposibilitatea creației.

Neliniștea aceasta, Spengler o atribuie *spiritului faustic*. G. Simmel, contrastului dintre *viața pripită și formele ei neschimbătoare*; J. Benda, *desveșnicirii omului și preponderanței politicului*. Adecă, spiritul și-a pierdut primatul. Nu-și regăsește formula de echilibru; nu se poate mântui.

Pentru a creea condițiile mântuirii, omul a trebuit să primească un *absolutum* atât în lumea din afară, cât și în cea dinlăuntru, ca să asigure rădăcini ontologice existenței fricoase, în fața incertitudinilor. Acest *absolutum* e iubirea — constanță a vieții de relație, — prima certitudine, primul termen al problemei metafizice, pe care creștinismul îl ridică la rang de dogmă centrală.

Inafară, pentru a fixa ansamblul de relații dintre fenomene, omul, deasemenea a introdus anumite *constanțe*:

1. *substanța*,

2. *lucrul și*

3. *legea*. Acestea sunt constanțele introduse în lumea haotică, diversă și multiplă a empiriei. Reprezintă generalul intervenit în individual.

În lumea internă, ideală, fiecare au câte un corespondent: *eul* pentru substanță; *conceptul* pentru lucru și *norma* pentru lege, ca o reflecție a lumii din afară, în om.

„Sunt constanțe introduse în lumea haotică, diversă și multiplă, a universului ideal. Aceste certitudini fac zestrea lăsată nouă din străvechi, pe când mintea gânditoare s'a chinuit să răspundă marilor semne de întrebare. Sunt comorile nealterate ale culturii greco-latine” (p. 30).

Obsedat de gândul morții, omul a dat expresie istorică raporturilor lui cu absolutul. Așa s'au născut: a) *naturismul*, expresia istorică a relațiilor dintre om și substanță; b) *magia*.. om și lucru; c) *manismul* înrudit cu magia; lucrul izvorește forțe, deci... om și forțe. Acestea fac legătura omului cu lumea exterioară lui. Către interior sunt: a) *animismul*... om și eu (corect suflet, pentru că primitivul nu avea noțiunea eului); b) *totemism*... om și concept; c) *tabuism* înrudit cu totemismul; conceptul izvorește relațiile, deci... om și relație.

Dualitatea: om — lege = budism, iar om — normă = creștinism.

Budismul e metafizică; creștinismul, religie, care așează în efemerul relațiilor dintre oameni, un absolut, iubirea. Budismul nu-i problemă de divinitate, ci metodă de a evada. Creștinismul prin iubire duce la sfințenie, la contopire cu Dumnezeu. Budismul e terapeutică; creștinismul, etică a iubirii, pentru care, viața păstrată pentru sine, nu are valoare.

Cu toate constanțele, neliniștea e generală.

Keiserling îi vede cauza în revolta forțelor telurice: pământul și sângele. Rasismul, aci își are temeiul: spirit, sânge, pământ. În noua concepție, Dumnezeu a părăsit transcendentul, a coborât în istorie, determinând destine și misiuni (Soloviev și Berdiaef). Mesianism și revoluție sunt pe buzele tuturor. Istoria inundată de teluric, înseamnă repăgânizarea.

Spengler explică neliniștea pornind dela cultură, ca expresie a sufletului. Formele culturii sunt unități ciclice, fiecare cu stilul ei.

Sfârșitul fiecărui ciclu se încheie cu o fază civilizatorie. Epocile își au sufletul; cultura e trup, iar civilizația e mumia trupului unei epoci.

Artur Liebert explică neliniștea prin tendințele empiriste și pozitiviste care produc relativizarea și istoricizarea culturii. De agravarea crizei îl acuză pe Nietzsche, care golind lumea ideală de norme și luând viața ca singur criteriu, interpretează biologic și relativ valorile culturii.

Massis și Berdiaef preferă alte cauzalități; primul acuză fenomenul mistic de invazie slavă (61—63);

al doilea, deplasarea centrilor spirituali: om – Dumnezeu, spre om – natură. De aceea preferă un nou ev mediu. Massis vede salvarea în catolicismul organizator; Berdiaef, în Biserica ecumenică.

Deci, în fața decăderii dogmelor – adică a certitudinilor – care a adus anarhia spiritului contemporan, nu sunt doi de acord!

Cine sunt, totuși, vinovații? Exclusiv Evreii – spune dl Dobridor, – care nu numai că distrug cultura greco-latină, ci europenizează iudaismul, substituind orizontului senin greco-latin, orizontul iudaic.

Cu rolul, ideile, influența și metodele de lucru ale Iudeilor se ocupă dl Dobridor în partea a II-a a cărții. În primul capitol tratează despre decăderea omului, de care s'au făcut vinovați și creștini, dar fără ca vreunul să fi nutrit tendințe atee. Ei au fost victimele democrației care i-a făcut să stabilească o filiație greșită, democratică. Astfel, s'a ajuns la omul democrației, degenerat din omul creștinismului, din omul perfectibil.

Așa-l cunoaștem pe om: voluntar, inteligent, sensibil, gânditor, inventator, geniu.

Dar criminalistul evreu Lombroso, spune nu. El aduce primatul patologicului, degradând geniul și egalându-l cu... nebunia! Il continuă vienezul Otto Weininger, alt evreu, teoreticianul nevrozelor sexuale, care afirmă că toată viața este bisexuală, neexistând separație netă între sexe (72–75). Rezultatul? La Viena i-se sinucid studențele pentru că, femeii, nu puteau crede în idealul propovăduit de profesorul lor. La Berlin, s'a dat frâu liber homosexualității pentru care milita alt evreu, Hirschfeld.

Popularizându-și savantele dedesubturi ale nevrozelor sexuale, W. inferiorizează pe om, îl degradează. Alți avrei, Bergson, Freud, Marx, Einstein, se grăbesc să-l ajute.

Cunoaștem omul rațional, perfectibil, îmbogățindu-se cu idei și apropiindu-se de Dumnezeu. Dar Bergson spune nu. *Rațiunea trebuie detronată și înălțat instinctul.*

Cunoaștem omul tinzând spre sfințenie, purtător de relații veșnicite prin iubirea care mântuește. Dar se opune Freud și înlocuiește virtutea iubirii cu libido, identificând norma morală cu sexualitatea cea mai vulgară.

Răvna omului e a-și desvolta personalitatea, dincolo de carnal și terestru. Dar Marx se opune, pentru că societatea e roaba păntecelui; buzunarul gol nu poate fi decât suflet sterp pentru Marx.

Tipul uman realizat de literatura iudaică? Eroii lui Proust, zămisliti pe criteriul ridicării patologicului la rang de artă. Reclama, de aceeași paternitate, ni i-a prezentat ca imaginea perfectă a pedagogiei viitorului (77).

Evreii din toată lumea s'au aliat pentru a ne zdruncina certitudinile și dogmele!

Contra moralei: Spinoza, Freud și Nordau. *Contra logice:* Bergson, Brunschwig. *Contra dogmei sociale:* K. Marx, Dürkheim, Levy Brühl, Richardo, Sol. Reinach,

Lassale ș. a. *Contra dogmei cosmologice:* Einstein, Pablo Picasso, etc.

În fiecare din aceste patru capitole dl Dobridor analizează sistemele evreilor respectivi, cu indicarea izvoarelor dela care au pornit, arătând precis contribuția personală a fiecăruia și combătându-i cu temeinicie pe toți. La fiecare întâlnim câte un principiu unic, explicator a toate (83). Așa la Spinoza = Deus sive natura, Bergson = nimic fără elanul instinctelor – totul e instinct, Marx = nimic fără economie, Freud = totul e sexual, Einstein = totul e relativ.

Mai curios e că nici unul nu reușește să fie original. Ce are Bergson fundamental e luat dela Maine de Biran, Rousseau, Pascal, Descartes, Spencer, Boutroux, Nietzsche, Guyau ș. a. Aceeași poveste tristă cu Freud, Spinoza, Einstein, Marx..

Contribuția lor? Introducerea dominantei moisidice și a perspectivei crepusculare de care se leagă caracterul monoteic al mentalității iudaice.

Ei deduc generalul din particular, pentru că din generalitate să deducă toate faptele particulare. Nu există unul, care să nu închidă în conceptul de bază contradicții organice.

Fură elemente din gândirea unitară a altora și le mutilează pentru a le închide în ipoteza generală postulată. Dacă pălăria e strimțată, preferă să cioplească țeasta; de-i prea largă, imperechează plagieri fragmentate condițional nu cauzal, până se umple pălăria! Vi-ciul acesta decurge din monoideismul amintit mai sus.

Concluziile lor, desmint premisele false, dar în prealabil acceptate de ei.

Au creat o mistică iudaică, pol opus creștinismului și misticei teologice creată de Sf. Părinți. Prima, derivă din *harmologia magică* (iluzia că un ritual oarecare poate duce la un scop personal, egoist); a doua, din unitatea Dumnezeirii și are finalitate cosmică.

Din aceeași harmologie magică au fabricat *teosofia* în fruntea căreia profesază cultul lui Isis doamna Mac-Gregor, sora lui Bergson. Cât despre dna Blavatschi, ea se oferă ca paravan.

La fel, *francmasoneria*.

Dupăcum aromatica smirnă e o secrețiune bolnavă a unui copac, – tot așa, aroma gândirii iudaice alterează mada spirituală a culturii europene (248).

Cu toată uscăciunea spiritului, au izbutit să lase impresia că au făcut sisteme și au întemeiat școli. Freudismul, bergsonismul sunt școale; relativismul tinde a deveni curent; marxismul a devenit aproape o religie. Cum? Prin presă, care le aparține. Prin reclamă, masonerie, sinagogă... au făurit gloria unor curente fără maestri, fiindcă maestri sunt fără doctrină, fiindcă doctrina e fără originalitate. Simpli vânturători de idei și misiți de principii, sug din substanța spirituală a altora. Pe unde ajung usucă și sporesc pustiul. Nu gândesc, dar popularizează.

„Gânditori originali n'au, literați autentici n'au,

muzicanți n'au, sculptori n'au, pictori n'au. În filosofie sunt comentatori, culeg erudiție din silințele altora; dintr'o limbă iau partea uscată a cuvintelor iar nu părul viu al înțelesurilor — sunt filologi; în societate, nu adună sucul materiilor prime, preferând să manipuleze derivatele, — sunt intermediari; și vor trage la bani, adică nu la ceea ce reprezintă o realitate, ci la ceea ce reprezintă un raport.

„Evreii combină raporturi, între oameni și între valori. Imprumută dela alții și elementelor disparate le dau coezinua nouă prin perspectiva crepusculară. Astfel ajung la acele uriașe sinteze de distrugere, care se cheamă sistemele lor“ (233).

Pe nici un plan al vieții, Evreii nu aduc originalitate.

Purtând pretutindeni morbul descompunerii, au fost persecutați adesea.

Cruciada azi împotriva lor e în marș, dar nu vor putea fi învinși definitiv, decât atunci când cultura europeană va elimina toate vestigiile iudaice.

Revenirea la idealurile înlăturate se manifestă. Reabilitarea dogmelor culturii greco-latine, o fac mai ales gânditorii germani și ruși contemporani. Certitudinea căutată, va veni. Ea va consta în cosmosul creștin organizat până la identificare cu Biserica ecumenică. Aci vede neothomismul și ortodoxia germeul fecund al așezărilor viitoare.

În noul ev, centri spiritali se vor regrupa și schismele vor fi înlăturate. Prin aceasta și prin nouile organizații politice, cu bază și sens puternic creștin, Europa a înțeles ce-i lipsește.

Nu putem trece cu vederea temeinica bibliografie franceză și germană pe care o aduce dl Dobridor în cele 300 de opere înșirate la finea cărții. Subliniem deasemenea caracterul profund creștin și ortodox al operei.

Așteptăm cu interes vol. II, Mistica națională și vol. III Antisemitismul, forme și etape — care sunt sub tipar.

P. Ciuhandu, st. teolog.

Informațiuni

■ **De Sf. Paști** facem tuturor cetitorilor și colaboratorilor noștri urarea creștinească:

Să învie Dumnezeu și să se risipească vrăjmașii Lui. Cum se stinge fumul să se stingă, cum se topește ceara de fața focului, așa să piară păcătoșii dela față lui Dumnezeu, iar dreptii să se veselească.

Hristos a înviat!...

■ **La Dumineca Floriilor**, serviciul sf. Liturghii în Catedrala din Arad a fost oficiat de P. S. S. Părintele Episcop Andrei, într'un sobor de 12 preoți și doi diaconi.

În cadrul serviciului P. S. Sa a hirotesit într'un protopresbiter pe P. C. S. Părintele prof. Dr. S. Șiclovan, Rectorul ș. al Academiei Teologice, iar la priceasnă a tălmăcit într'o predică impresionantă înțelesul intrării Domnului în Ierusalim și rostul celor șapte zile care ne despart de Învierea Domnului. De încheiere a făcut un cald apel către toți credincioșii, ca să-și deschidă inimile și să-și spovedească păcatele, să țină post și să se cuminece; peste tot să se dedice vieții duhovnicești, ca Dumnezeu să se îndure spre noi și să facă minunea eliberării fraților din robie și a reîntregirii granițelor țării.

■ **Căsătoriile mixte** între români și minoritare sunt, în sfârșit, oprite. Dl gen. I. Antonescu, Conducătorul Statului a semnat următorul Decret-lege, publicat în Monitorul Oficial:

„Art. 1. — Funcționarii publici ai statului, județelor, comunelor, regiilor publice sau ai instituțiilor de unitate publică, ori ai instituțiilor care funcționează în temeiul unor legi speciale acordând privilegiu de stat, nu se vor putea căsători decât cu persoane de origine etnică română.

Ministerul Justiției poate acorda dispensă pentru motive grave, însă numai pentru căsătoria cu persoane de origine etnică străină decât cea evreiască.

Cererea de dispensă se va depune la autoritatea la care funcționarul își îndeplinește serviciul. Ea va fi trimisă pe cale ierarhică Ministerului Justiției însoțită de avizul șefului autorității.

Art. 2. — Funcționarii care se vor căsători împotriva prevederilor acestei legi, vor fi puși în disponibilitate pe data căsătoriei, iar acei care se vor căsători împotriva prevederilor decretului lege pentru oprirea căsătoriilor între români de sânge și evrei vor fi destituiți. Pentru militari se vor aplica dispozițiunile din legea asupra căsătoriilor militarilor.

Art. 3. — Se abrogă Decretul-lege pentru căsătoria funcționarilor din 13 Nov. 1940 și orice alte dispozițiuni contrarii prezentului Decret-lege.“

Biserica a denunțat dela început defectiunile morale și naționale pe care le prezintă căsătoriile mixte, ca și cele încheiate numai cu contract civil sau de tot libere.

Preoții catiheti își dau seama, mai bine și mai mult decât oricare alte organe de Stat, de tragedia familiilor și în special a copiilor cari se nasc din astfel de căsătorii; copiii cari au tată (sau în cazuri foarte rare mamă) român(ă), dar crescuți în Statul Român unguri catolici, reformați, etc. Nu se pot găsi oameni cu o conștiință națională mai adormită decât slujbașii Statului, cari primesc salariu din vistieria Statului, ca să-și crească copiii cu sentimente minoritare (cum, durere, mai sunt și astăzi).

Anomaliile acestea trebuie să dispară. De aceea, bunii Români aderă la noul Decret-lege cu trup cu suflet și-l iscălesc cu amândouă mâinile.

■ **Cercul catihetic** al preoților și profesorilor de religie din Arad a ținut ședință Joi în 10 Aprilie c. sub președinția P. C. S. Păr. C. Turicu.

Înainte de amiazi preoții au asistat la lecția despre „Viața veșnică” ținută de Păr. P. Bogdan la cl. IV dela școala primară Nr. 4, din str. Rahovei.

Școala aceasta a fost parcă anume aleasă, ca să-și arate vizitatorilor comorile de material didactic ce le are prin hărnicia și istețimea directorului ei dl P. Zoțiu. La nicio școală primară nu se pot vedea atâtea tablouri istorice și religioase, inscripții și axiome, desene grafice, obiecte intuitive și date informative din toate compartimentele studiilor școlare și a culturii populare, alese toate și aranjate — după un sistem ingenios — cum le aflăm în școala aceasta. Organele școlare ar trebui să aibe o deosebită grijă ca acest material să se păstreze în toată integritatea lui, și mai mult: să nu fie preot și învățător dela sate și dela oraș, care să nu viziteze școala aceasta — pe indelete — și să se convingă ce poate face un dascăl ce și-a îndrăgit misiunea și care lasă în urma lui bogăția unui material didactic de model pe toată Țara.

După amiazi s'a continuat ședința la Sf. Episcopie. Aci s'au cetit și discutat referatele prezentate de:

Păr. prot. F. Codreanu despre „Rostul cercetării elevilor acasă”, păr. II. Felea despre „Educația sincerității la copii” (prin muștrarea minciunii și lauda sincerității) și păr. D. Tudor despre „Crearea atmosferei religioase în ora de religie”. Primul și ultimul referat se vor publica în „Biserica și Școala” (al doilea a fost publicat parțial).

De încheiere Cercul catihetic a hotărât ca să se răspândească în popor și să se învețe în școală următoarea „rugăciune de actualitate”, care se va rosti de toți copiii în școală și de fiecare acasă, înainte de culcare:

— *Doamne, Dumnezeuule, rugămu-ne fie, dăruiește pace lumii și sufletelor noastre mare milă.*

Încă ne rugăm ca să se păzească casa aceasta, orașul (satul) acesta, țara aceasta și toate orașele și satele, de ciumă, de foamete, de cutremur, de potop, de foc, de sabie, de năvălirea altor neamuri și de războiul cel dintre noi. Ca milostiv și blând și lesne iertător să ne fie bunul și iubitorul de oa-

meni Dumnezeu și să întoarcă toată mânia care se pornește asupra noastră și să ne mântuiască.

Auzi-ne pe noi, Dumnezeuule, și ne miluește.

Că bun, milostiv și iubitor de oameni Dumnezeu ești și Ție mărime înălțăm: Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

(Clasele I—II vor învăța numai propozițiile I, II, IV și ultima).

■ **Numiri.** P. S. Policarp Morușca, Episcopul misionar al Americii neputându-se întoarce în Eparhie, a fost numit director al Internatului Facultății de Teologie din București.

P. C. Icon. st. Romul Ancușa consilier ref. eparhial a fost încredințat de I. P. S. S. Mitropolitul Nicolae să gireze pe timpul sedisvacanței afacerile administrative ale Episcopiei Caransebeșului.

■ **Radio Budapesta** a anunțat zilele trecute înființarea unei episcopii ortodoxe maghiare pentru toți ortodocșii din Săcuime, Maramurăș, Sătmar, din părțile Seghedinului, etc.

Titularul acestei episcopii ar fi un oarecare Dr. Popov, cazac dela Don, care a făcut colegiul reformat dela Debrețin.

Avem al doilea Hajdudorogh?

■ **Ierem. Dionisie Lungu**, redactorul săptămânalului „Glasul Monahilor”, prin care face o bună operă de propagandă religioasă și aduce prin urmare deosebit de prețioase servicii Bisericii, publică în fiecare număr al foii câte 2—3 sau mai multe convorbiri ce le are cu oamenii pe străzile Capitalei, când le întinde foaia, numite „Misionare”.

Unele dintre ele sunt extrem de judicioase și instructive. De aceea nu ar face rău dacă ar aduna pe cele mai bune din colecția celor 18 ani de apariție a foii și să le publice în volum.

Ar constitui o lectură originală și binefăcătoare.

■ **Personalul Bibliotecii, Tipografiei și Compactoriei Diecezane**, urează Sărbători fericite tuturor Prea Cucernicilor Preoți.

AVIZ

Cărțile trimise de noi oficiilor parohiale pentru colportaj, rugăm să fie folosite și ca premii școlare, iar desocotirea va fi făcută abia în luna Iunie a. c.

Librăria Diecezană

A apărut:

în Editura Bibliotecii Diecezane Arad,

Răspunsurile Liturgice
la Liturgia Sf. Ioan Gură-de-Aur
armonizată pentru 3 voci de

TRIFON LUGOJAN

Lei 60.—